

Nummer 6 2023

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

**Svensk ekonomi visar
motståndskraft**

**Vinsterna ökade mer än
lönerna 2022**

SCB

Innehåll

Månadsöversikt april 2023	3
Läget i ekonomin	4
Svensk ekonomi visar motståndskraft	4
Fördjupning	9
Vinsterna ökade mer än lönerna 2022	9
Internationell utblick	14
Den finländska statsskulden betydligt högre än den svenska	14
Indikatorer för Sverige, EU och USA	15

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Publicering sker månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

[SCB:s konjunkturklocka finns här](#). Den ger en interaktiv presentation av konjunkturläget och riktningen i den svenska ekonomin.

Fler diagram med [konjunkturindikatorer finns här](#).

Månadsöversikt april 2023

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent) ¹⁾	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent) ²⁾	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	0,0	-0,1	●	●
Näringsliv				
Näringslivets produktion	0,6	0,7	+	+
Industrins produktion	1,8	3,4	+	+
Industrins ordergång	3,0	-0,1	+	●
Tjänsteproduktion	0,4	0,6	+	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	1,2	0,0	+	●
Detaljhandelns försäljning	2,8	-6,5	+	−
Utrikeshandel				
Varuexport ³⁾	0,0	3,9	●	+
Varuimport ³⁾	0,4	3,3	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	0,2	7,6	●	+
Producentpriser	-1,0	1,3	−	+
Arbetsmarknad				
Sysselsättningsgrad ⁴⁾	0,1	0,7	●	+
Arbetslöshetsstalet ⁵⁾	0,0	-0,7	●	+
Arbetade timmar ⁶⁾	0,2	2,2	●	+

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Sysselsättning som andel av befolkningen 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden.

5) Arbetslöshet som andel av arbetskraften 15–74 år. Förändring i procentenheter. Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på originalvärden. Symboler anges med omvänt tecken.

6) Arbetade timmar 15–74 år (inklusive sysselsatta utomlands). Månadsförändring baserar sig på säsongrensade och utjämnade data. Årsförändring baserar sig på kalenderkorrigerade data.

Symbolerna betyder:

 Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)

 Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)

 Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)

Läget i ekonomin

Svensk ekonomi visar motståndskraft

Trots hög inflation och stigande räntor står den svenska ekonomin emot relativt väl. BNP ökade första kvartalet i år och sysselsättningen fortsatte uppåt. Samtidigt steg hushållens konsumtion i april jämfört med månaden innan. Bland annat ökade hushållen sina inköp inom detaljhandeln.

Den svenska ekonomin har visat sig motståndskraftig det senaste året. Trots hög inflation och stigande räntor har den ekonomiska aktiviteten inte fallit tillbaka. Visserligen dämpades tillväxten något fjärde kvartalet 2022, men sett i ett lite längre perspektiv har BNP legat stadigt på nästan samma nivå sedan slutet av 2021.

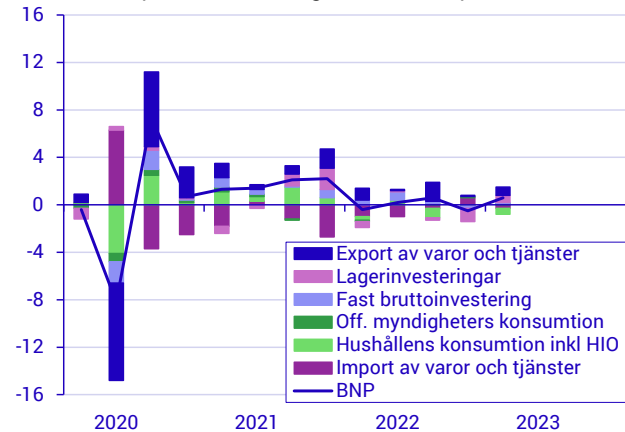
I den ordinarie kvartalsberäkningen som publicerades i slutet av maj reviderades också BNP upp för de senaste två åren. Det innebär att återhämtningen efter pandemin var något starkare än vad tidigare utfall visat och BNP var tillbaka på förkrisnivåer mindre än ett år efter att coronapandemin drog in över Sverige.

Första kvartalet i år växte BNP med 0,6 procent, justerat för säsongeffekter. Det var framför allt en ökad varuexport och ett positivt lageromslag som bidrog till uppgången. Både industrin, handeln och

tjänstebranscherna ökade sina lager mer än kvartalet innan.

Ökad varuexport och lagerinvesteringar höjde BNP-tillväxten

BNP-tillväxt i procent och bidrag till tillväxten i procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Ökad utrikeshandel med investeringsvaror

Det var en ökad export av investeringsvaror, som exempelvis motorfordon, maskiner och datorer, som lyfte varuexporten första kvartalet. Även inom varuimporten var det investeringsvaror som ökade mest. Något som däremot minskade första kvartalet var utrikeshandeln med icke varaktiga konsumtionsvaror. Både den inhemska och utländska efterfrågan dämpades vilket antagligen kan förklaras av att hushållen i såväl Sverige som i andra länder är pressade av den höga inflationen.

Hushållskonsumtionen sjönk återigen

Hushållens minskande köpkraft sätter nu också avtryck på konsumtionen. Första kvartalet minskade hushållskonsumtionen för tredje kvartalet i rad. Det är framför allt konsumtionen av varor som hushållen dragit in på där köp av varaktiga varor, såsom dyra bilinköp och andra typer av kapitalvaror, har minskat.

”Det är ovanligt att livsmedelskonsumtionen faller i fasta priser och dessutom flera kvartal i följd”

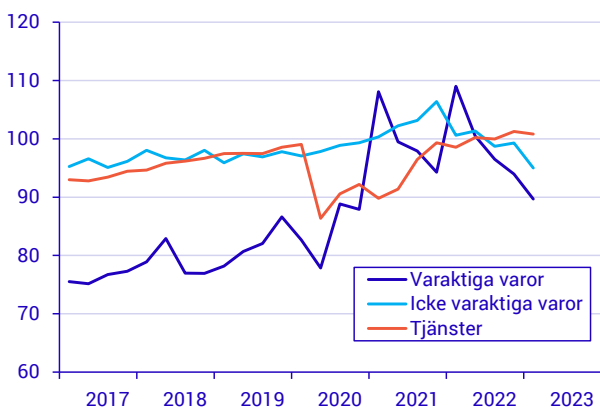
Det senaste kvartalet föll även konsumtionen av icke varaktiga varor. Bland annat fortsatte livsmedelskonsumtionen att sjunka, i alla fall i volym. Det är ovanligt att livsmedelskonsumtionen

faller i fasta priser och dessutom flera kvartal i följd. Precis som nu så minskade livsmedelskonsumtionen tre kvartal i följd under finanskrisen 2008.

Skillnaden är att nedgången varit betydligt större i nutid. I förra månadens fördjupningsartikel ”[KPI och HUKO-deflatoren är två sidor av samma mynt](#)” går det att läsa mer om hur den senaste tidens kraftiga prisökningar och ändrade konsumtionsmönster kan påverka skattningarna.

Hushållens konsumtion av varor minskar

Hushållskonsumtionen, fasta priser, index 2022=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Tjänsterna visar däremot inte samma nedåtgående trend som varorna. Det kan troligtvis förklaras av att det funnits ett uppdämt behov av denna typ av konsumtion sedan pandemin. Konsumtionen av tjänster föll kraftigt andra kvartalet 2020 och var inte tillbaka på förkrisnivåer förrän knappt två år senare.

Investeringarna vände upp

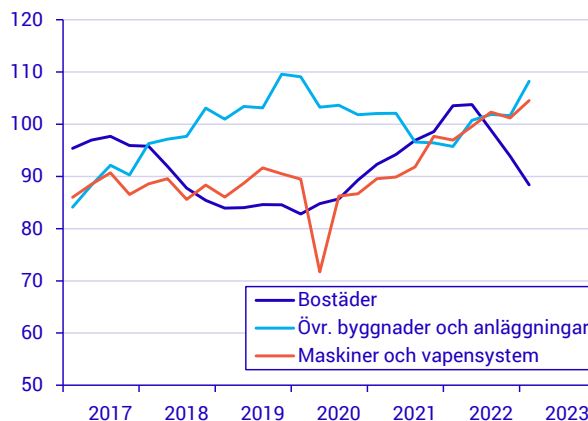
Att hushållen är pressade märks även på bostadsmarknaden. De allt högre bolåneräntorna har fått bostadspriserna att sjunka samtidigt som antalet objekt till försäljning har minskat markant det senaste året. Dessutom har byggkostnaderna ökat och sammantaget verkar detta ha minskat bostadsutvecklarnas investeringsvilja.

Första kvartalet 2023 föll bostadsinvesteringarna för tredje kvartalet i följd. Investeringarna i övriga byggnader vände dock upp efter ett svagt fjärde kvartal 2022, och tillsammans med ökade investeringar i maskiner och vapensystem, bidrog de

till att de fasta bruttoinvesteringarna ökade jämfört med kvartalet innan.

Fallande bostadsinvesteringar

Fasta bruttoinvesteringar, fasta priser, index 2022=100, säsongrensade kvartalsvärden

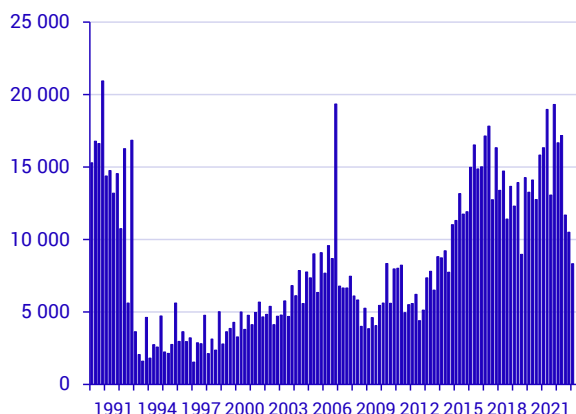
Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Kraftigt minskat bostadsbyggande

Den svaga utvecklingen för bostadsinvesteringarna hänger ihop med ett minskat bostadsbyggande. Bygandet av nya bostäder började falla tillbaka redan andra kvartalet i fjol och fortsatte ner under resten av året. Under fjärde kvartalet 2022 och första kvartalet 2023 bromsade bostadsbyggandet in kraftigt och nästan hälften så många nybyggnationer påbörjades jämfört med samma period ett år tidigare.

Bygandet av nya bostäder har minskat det senaste året

Antal påbörjade lägenheter i nybyggda hus per kvartal

Anmärkning: Siffrorna för första kvartalet 2023 är uppräknade med 12 procent, vilket är den genomsnittliga eftersläpningen för motsvarande period senaste året.

Källa: Bygglov, nybyggnad och ombyggnad (SCB)

Det är en kraftig inbromsning. Men sett över tid har byggandet av nya bostäder varierat mycket. I samband med 1990-talskrisen och finanskrisen 2008 minskade också bostadsbyggandet under flera kvartal för att därefter återhämta sig när konjunkturen vände upp.

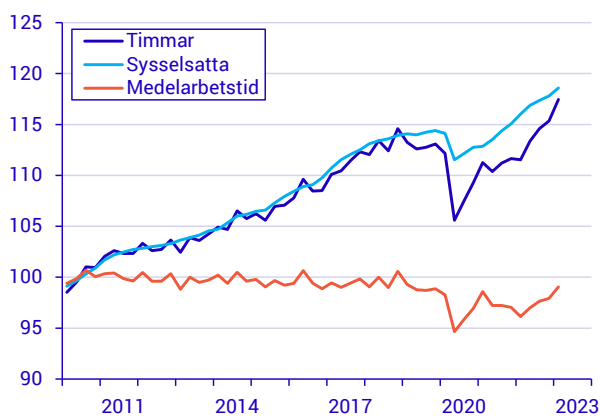
”Byggandet av nya bostäder har nästan halverats jämfört med ett år tidigare”

Någon vändning i närtid verkar dock inte vara i sikte om man blickar mot bygglovsstatistiken. Första kvartalet i år beviljades 1 400 bygglov för nya bostäder, en minskning med nästan 50 procent jämfört med samma kvartal i fjol.

Medelarbetstiden ökar i ekonomin

Även om utvecklingen för vissa delar av ekonomin pekar mot en annalkande konjunkturförsvagning så märks ännu ingen försämring på arbetsmarknaden. Enligt nationalräkenskaperna fortsatte både antalet sysselsatta och arbetade timmar att öka första kvartalet.

Antalet sysselsatta och timmar fortsatte uppåt i början av 2023
Arbetskraftsinsats, index 2010=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Särskilt stark var utvecklingen för timmarna vilket innebar att medelarbetstiden ökade. Det var fjärde kvartalet i följd som medelarbetstiden steg i ekonomin. Till viss del kan det antagligen förklaras av att frånvaron från arbetet har minskat sedan pandemirestriktionerna slopades i februari i fjol.

BNP-tillväxten stannade av i april

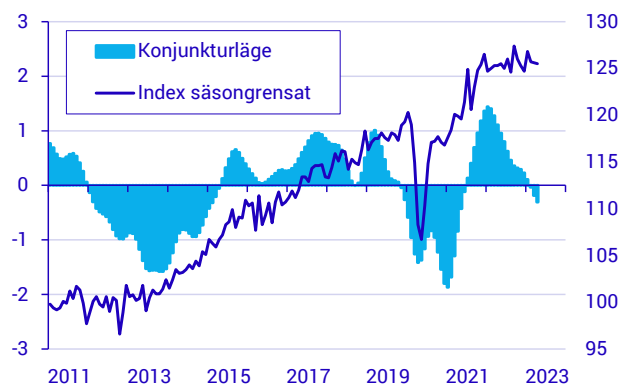
BNP-indikatorn, som ger en tidig bild av utvecklingen i BNP, var i stort sett oförändrad i april jämfört med mars. Jämfört med april i fjol var BNP 0,1 procent lägre. Under första kvartalet var det en högre ekonomisk aktivitet i januari som lyfte tillväxten, men sedan dess har aktiviteten åter fallit tillbaka.

”De senaste månaderna har BNP-indikatorn legat under den långsiktiga trenden”

SCB:s konjunkturklocka indikerar också ett svagare konjunkturläge. De senaste månaderna har BNP-indikatorn legat under den långsiktiga trenden och indikatorn befinner sig nu i recessionsfasen i konjunkturklockan.

BNP-indikatorn under sin långsiktiga trend

Månadsvisa BNP-indikatorn. Konjunkturläge=den kortsiktiga trendens avvikelser från den långsiktiga trenden, standardiserat med medelvärde=0 från januari 2000 (vänster axel). Index 2011=100, säsongrensade (höger axel)

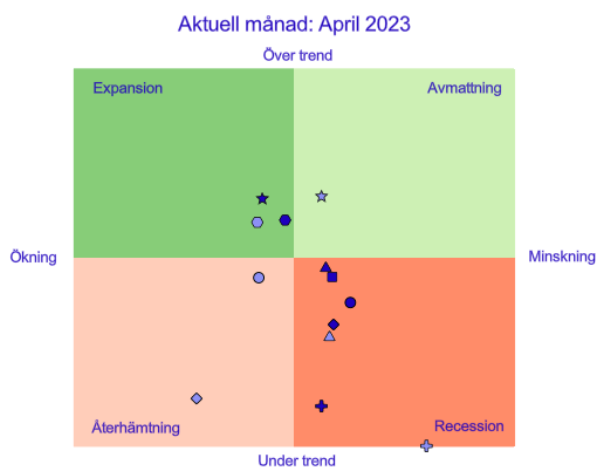

Källa: Nationalräkenskaperna och Konjunkturklockan (SCB)

Flera indikatorer i recession

I april låg nio av tretton indikatorer i konjunkturklockan under sin långsiktiga trend. Det indikerar att konjunkturläget är svagt. Av dessa befann sig sju av indikatorerna i recession, vilket innebär att de även hade en nedåtgående trend.

Nio av tretton indikatorer under sin långsiktiga trend i april 2023

- A1 – BNP-indikator månad
- B1 – Näringslivets produktion
- ⊕ C1 – Hushållens konsumtion
- D1 – Nyregistrerade personbilar
- ▲ E1 – Varuexport
- ★ F1 – Sysselsättning
- ◆ G1 – Näringslivets efterfrågan
- A2 – BNP kvartal
- B2 – Industrins ordergång
- ⊕ C2 – Detaljhandel sällanköpsvaror
- D2 – Nyregistrerade lastbilar
- △ E2 – Varuimport
- ★ F2 – Arbetade timmar
- ◆ G2 – Hushållens konfidensindikator

Konjunkturklockan

SCB:s konjunkturklocka består av 14 ekonomiska indikatorer, varav 13 uppdateras månadsvis och en uppdateras kvartalsvis.

Konjunkturläget beräknas genom att skatta den kortsiktiga trendens avvikelse från den långsiktiga trenden.

Här kan du läsa mer om [SCB:s konjunkturklocka](#)

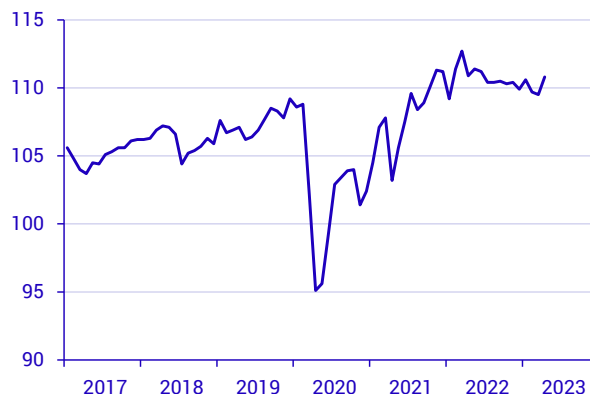
I [visualiseringsvertyget](#) kan man följa hur de olika indikatorerna rör sig över tid. Under en konjunkturcykel rör de sig ett var i konjunkturklockan och passerar då fyra konjunkturfaser.

Konsumtionen vände upp

I takt med att hushållens köpkraft har urholkats det senaste året så har konsumtionen dämpats och förändringarna på månadsbasis har varit små. Efter två månader i följd med minskad konsumtion vände dock månadsindikatorn för hushållskonsumtionen upp i april och ökade med 1,2 procent jämfört med mars. Flera utgiftsposter ökade och hushållen la mer pengar på både varor och tjänster, såsom transporter, kläder och nöjesrelaterad konsumtion. På årsbasis var konsumtionen oförändrad.

Ökad konsumtion i april

Hushållens konsumtionsindikator, fasta priser, index 2015=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

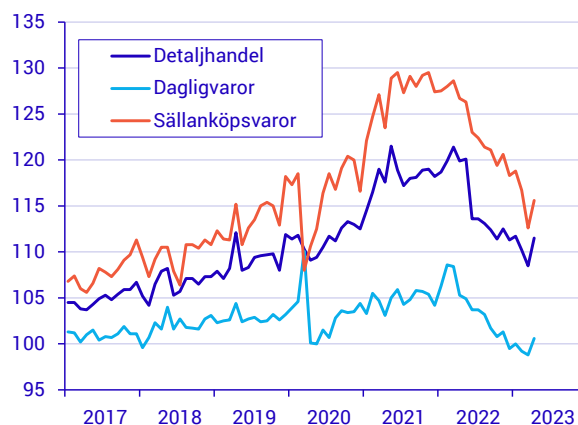
Ökad försäljning inom detaljhandeln

Hushållen ökade även sina inköp inom detaljhandeln. I april ökade försäljningsvolymen med 2,8 procent och både dagligvaruhandeln och sällanköpsvaruhandeln steg. Inom sällanköpsvaruhandeln var det framför allt företag som säljer sportartiklar, blommor och kläder som fick se försäljningen öka.

För detaljhandeln har det senaste året annars varit riktigt dystert. Från maj i fjol fram till mars i år minskade försäljningsvolymerna under i stort sett samtliga månader. Uppgången i april innebar dock att försäljningsvolymen var tillbaka på samma nivå som i början av året.

Detaljhandeln ökade efter nästan ett år med minskad försäljning

Försäljningsvolym inom detaljhandeln, index 2015=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Omsättning inom tjänstesektorn (SCB)

Livsmedelspriserna sjönk i april

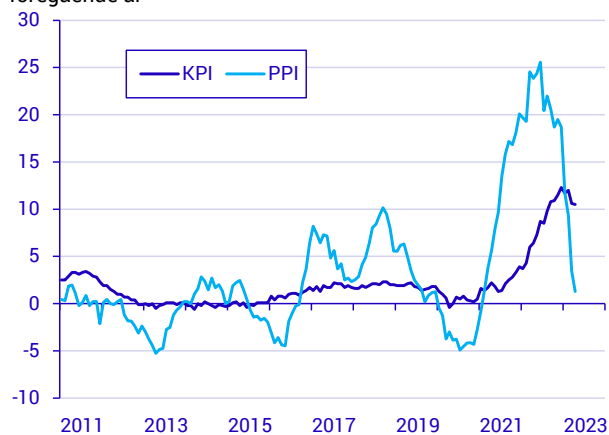
I april sjönk inflationstakten enligt KPI till 10,5 procent. Det var en nedgång från 10,6 procent i mars. Nya inflationssiffror för maj publiceras samtidigt som denna publikation. I takt med att styrräntan har höjts för att stävja inflationen har hushållens räntekostnader ökat. I april var det också boendekostnaderna och i synnerhet räntekostnaderna för hushållens bolån som bidrog mest till inflationstakten.

Även livsmedelspriserna ökade det senaste året och fortsatte att ha en betydande påverkan.

Ökningstakten var dock inte lika hög som tidigare månader. För första gången sedan november 2021 sjönk livsmedelspriserna vilket bidrog till att inflationstakten gick ner i april.

Lägsta årstakten för producentpriserna sedan januari 2021

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Källa: Konsumentprisindex och Prisindex i producent- och importled (SCB)

I april fortsatte också producentpriserna att sjunka. Jämfört med för ett år sedan var priserna bara 1,3 procent högre. Det var den lägsta årstakten sedan januari 2021.

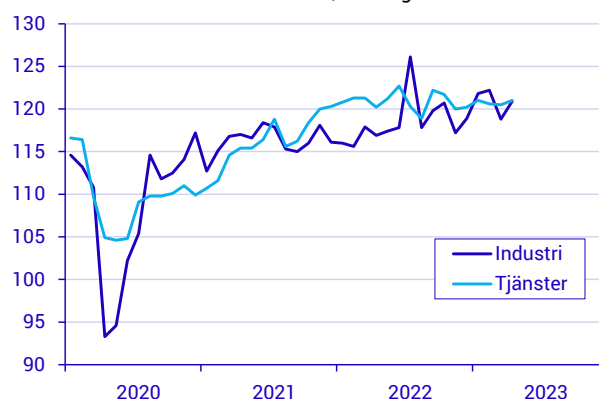
Produktionsökning i näringslivet

Produktionen i näringslivet vände upp i april efter två månader i följd med nedgångar.

Produktionsvolymerna ökade både inom industrin och inom tjänstebranscherna. Däremot minskade byggproduktionen för tredje månaden i rad och var i april tillbaka på samma nivå som i början av hösten 2021.

Produktionen steg inom både industrin och tjänstebranscherna

Produktionsvärdeindex 2015=100, säsongrensade värden

Källa: Produktionsvärdeindex (SCB)

Bland industribranscherna har elektronikbranschen gått starkt de senaste månaderna och produktionen fortsatte att öka i april. Även metall- och stålverken och motorfordonsindustrin ökade starkt och bidrog till industrins positiva utveckling. Trots ökningen i april är dock läget fortsatt tufft för metall- och stålverken. Branschen har fått se produktionen falla tillbaka sedan återhämtningen efter pandemin. På tjänstesidan ökade produktionen inom bland annat informations- och kommunikationsbranschen samt handelsbranscherna medan företagstjänsterna vände ner efter tre månader med uppgångar.

Kontaktperson: Jenny Lunneborg 010-479 44 42

Fördjupning

Vinsterna ökade mer än lönerna 2022

Företagens vinster utvecklades starkare än lönerna under fjolåret. Det stärker den trend som pågått sedan slutet av 1970-talet där lönerns andel av förädlingsvärdet har sjunkit och företagsvinsternas andel har ökat. De nominella lönerna har dock ökat i samma takt som företagens bärkraft under perioden 1951–2022. Bärkraften är arbetsgivares utrymme att tillgodose löneökningar utan att försämra sin konkurrenskraft.

Den svenska modellen för arbetsmarknadspolitik och lönebildning etablerades i samband med Saltsjöbadsavtalet 1938. Det går ut på att utrymmet

för löneökningar begränsas till summan av arbetsproduktivitets utveckling och prisökningarna i den konkurrensutsatta sektorn. På så vis ska löneökningarna bli precis så stora som företagen orkar bära utan att försämra sin konkurrenskraft. Därav kommer begreppet bärkraft som SCB skrivit om i flera tidigare artiklar. Bärkraft kan även benämnas arbetsgivarnas betalningsförmåga. Länkar till tidigare artiklar finns i faktarutan i slutet.

I denna artikel studeras inledningsvis utvecklingen av löneandelen kontra vinstandelen i ekonomin, både i Sverige och internationellt. Därefter behandlas utvecklingen av bärkraften som beror på utvecklingen av arbetsproduktivitet och priser samt hur lönerna har utvecklats i förhållande till bärkraften.

Enligt nationalekonomisk teori ska lönerna utvecklas i samma takt som bärkraften på lång sikt. I artikeln i Sveriges ekonomi nr 2 2017 konstaterades att så var fallet för åren 1951–2014. Denna artikel visar att sambandet fortfarande håller när tidshorizonten utökas till 2022. Se faktaruta om beräkningarna i slutet av artikeln.

Sjunkande löneandel från slutet av 1970-talet

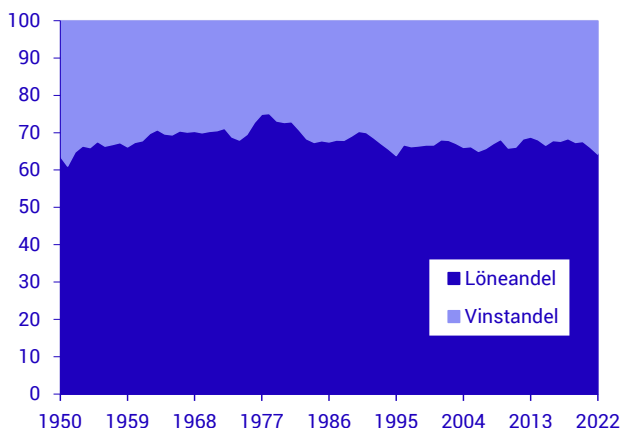
Förädlingsvärde definieras som produktionsvärde minus förbrukningsvärde, som är kostnader för varor och tjänster. Summan av alla förädlingsvärden i ekonomin ger, något förenklat, ett lands bruttonationalprodukt (BNP). Förädlingsvärdet kan även delas upp i ersättning till löntagarna (löner och kollektiva avgifter) och ersättning till kapitalägarna. Ersättningen till löntagarna är här benämnda löner eller löneandel och ersättningen till kapitalägarna vinster eller vinstandel.

Om lönekostnaden per timme ökar snabbare än summan av produktiviteten och förädlingsvärdepriserna ökar löneandelen. Löneandelen är spegelvänd mot vinstandelen. Löneandelen varierar över konjunkturcykeln då det i början av en lågkonjunktur är svårt att göra sig av med personal i den omfattning man behöver. Detta leder oftast till en högre löneandel i början av en lågkonjunktur och en lägre i början av en

högkonjunktur. Vidare kan förändringar i kapitalavkastningskravet påverka löneandelen. Kapitalavkastning kan beskrivas som den vinst ägarna får på insatt kapital.

Löneandelen sjönk 2022

Vinster och löner som andel i procent av förädlingsvärdet, hela ekonomin. Årsdata, löpande priser

Källa: Nationalräkenskaper (SCB) och Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

Löneandelen i den svenska ekonomin steg trendmässigt mellan 1950 till slutet av 1970-talet och ökade från cirka 60 procent upp till cirka 75 procent. Från slutet av 1970-talet har löneandelen sjunkit. Det finns flera förklaringar till det. I mitten av 1970-talet var det stora lönsamhetsproblem och svag internationell konkurrenskraft i det svenska näringslivet och därför gjordes ett antal devalveringar av den svenska kronan. På så vis steg lönsamheten och löneandelen sjönk.

64 %

Lönernas andel av förädlingsvärdet i den svenska ekonomin 2022

Även mellan 1991 och 1995 var det en kraftig nedgång i löneandelen, då Sverige drabbades av en djup ekonomisk kris. Från slutet av 1990-talet har dock löneandelen trendmässigt planat ut. År 2022

Vad menas med bärkraft?

I neoklassisk nationalekonomisk teori, där företagen antas vara vinstmaximerande och hushållen allokerar sin tid optimalt mellan arbete och fritid, är reallönen lika med arbetskraftens marginalprodukt. Detta ger vid fullständig konkurrens ett jämviktsläge, vilket kan skrivas som

$$\frac{w}{P} = MPL \quad (1)$$

där nominallönen (w) dividerat med priserna (P) är lika med arbetskraftens marginalprodukt (MPL). Jämviktsvillkoret kan lika gärna skrivas

$$w = P * MPL \quad (2)$$

Det vill säga att den nominella lönen är lika med värdet av marginalprodukten av arbetet. Högerledet av ekvationen är det som benämns bärkraften. Det som ska studeras är om lönerna förändrat sig på motsvarande sätt som bärkraften, vilket kan uttryckas som

$$\Delta w = \Delta(P * MPL) \quad (3)$$

där Δ står för förändring under en godtycklig tidsperiod.

Detta samband mellan lön och bärkraft gäller i så kallad allmän jämvikt i neoklassisk ekonomisk teori, det vill säga det som ofta kallas "lång sikt". Tanken bakom detta språkbruk är att olika impulser till det ekonomiska systemet kräver anpassningar av många variabler och att det på grund av olika trögheter tar en viss tid.

Eftersom det ekonomiska systemet kontinuerligt utsätts för nya störningar, kommer allmän jämvikt aldrig att uppnås i praktiken. Emellertid kan man förvänta sig att sambandet mellan lön och bärkraft ska hålla i genomsnitt under en lång period vid givna produktionsmetoder. Höjda priser eller höjd produktivitet på kort sikt, till exempel under pågående avtalsperiod, borde inte leda till höjda löner.

För det första är det inte säkert att en prishöjning eller produktivitetssökning är permanent. Nästa år kanske priserna eller produktiviteten sjunker igen och då är det svårt att sänka lönen till den gamla nivån. För det andra är systemet med löneavtal för längre perioder avsett att ge stabila förutsättningar för såväl arbetsgivarna som löntagarna. Då är det inte självklart att minsta störning ska föranleda avsteg från löneavtalet. Istället kan arbetsgivaren använda sitt finansiella kapital som buffert. Går det bra kan man konsolidera sig, går det dåligt får man ta av gamla vinster.

Ekvation 3 kan approximativt skrivas

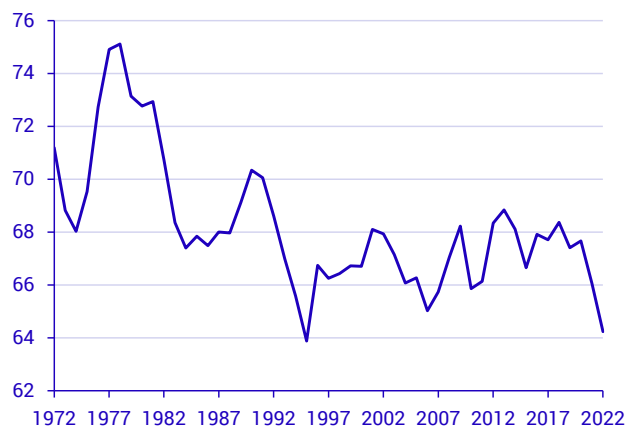
$$\Delta w = \Delta(P_{FV} * \frac{Q_{FV}}{h}) \quad (4)$$

där $\frac{Q_{FV}}{h}$ står för den genomsnittliga arbetsproduktiviteten uttryckt i termer av förädlingsvärdevolym per arbetad timme. Förädlingsvärdepriset, P_{FV} , används för att förklara bärkraften. Detta är ett pris som tar hänsyn till både förändringar i färdiga varu- och tjänstepriser samt insatsvarupriser.

uppgick löneandelen till 64 procent, enligt preliminära beräkningar.

Att löneandelen sjönk med nästan 2 procentenheter och vinstandelen steg med lika mycket år 2022 jämfört med 2021 kan förklaras av att företagen ökat sina vinster på grund av den höga inflationen. De kan ha passat på att höja sina priser och inte kompenserat arbetstagarna genom höjda löner i samma utsträckning. Som faktarutan om bärkraft beskriver är dock detta inget konstigt då löner är mer trögrörliga än produktivitet och priser.

Löneandelen var som högst 1978 men har därefter minskat
Löner som andel i procent av förädlingsvärdet, hela ekonomin. Årsdata, löpande priser

Källa: Nationalräkenskaper (SCB) och Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

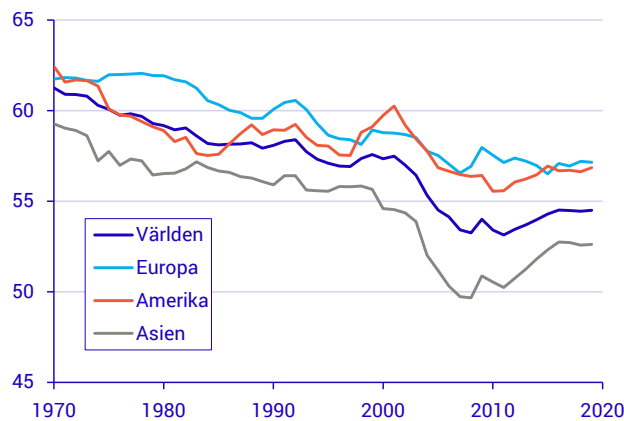
Lägre löneandel även internationellt

Även i resten av världen har löneandelen av förädlingsvärdet minskat sedan 1970-talet. År 1970 var löneandelen 61 procent och 2019 var den 54 procent. Trenden är densamma i alla världsdelar. Under hela tidsperioden har Asien lägst löneandel.

Samtidigt har produktiviteten i världen i genomsnitt ökat med 1,7 procent per år. Om 1980-talet kännetecknades av en låg produktivitetsökning, i genomsnitt 0,7 procent per år, präglades perioden 2000–2019 av en historiskt hög produktivitet. Då var ökningen hela 2,1 procent per år. Den senaste perioden har också utmärkts av ökad frihandel och globalt samarbete.

Löneandelen lägst i Asien

Löneandel i procent av förädlingsvärdet för hela världen och uppdelat efter världsdelar

Källa: Penn world tables

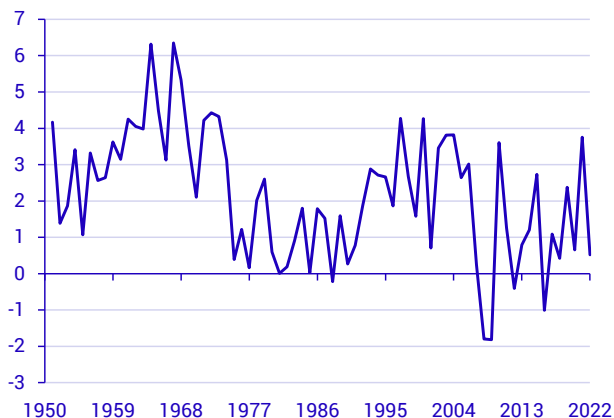
Arbetsproduktivitetsens utveckling påverkar bärkraften

Arbetsproduktiviteten är av central betydelse för bärkraftens utveckling. Arbetsproduktiviteten mäts i volymer. En högre förädlingsvärdevolym per arbetad timme ger, allt annat lika, utrymme för en i motsvarande grad högre lönekostnad. Liksom BNP-tillväxten varierar arbetsproduktiviteten med konjunkturen. När efterfrågan viker i en konjunkturedgång bromsar vanligtvis produktionstillväxten snabbare än antalet arbetade timmar och produktivitetstillväxten mattas därmed av. På motsvarande sätt stiger vanligtvis produktivitetstillväxten snabbare i början av återhämtningsfasen.

Utvecklingen av arbetsproduktiviteten bestäms bland annat av hur kapitalintensiteten i produktionen utvecklas, det vill säga mängden kapitaltjänster (till exempel mer maskiner och IT-utrustning) per arbetad timme, hur arbetskraftens kompetens och förmåga utvecklas samt av teknologiska framsteg. För ekonomin som helhet påverkas dessutom arbetsproduktivitetsens tillväxt av sammansättningseffekter, det vill säga om andelen produktion inom mindre produktiva branscher minskar till förmån för mer produktiva branscher och vice versa.

Hög produktivitet under 1960- och 1970-talet

Arbetsproduktivitetsens utveckling, hela ekonomin. Procentuell förändring jämfört med föregående år

Källa: Nationalräkenskaper (SCB) och Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

Produktiviteten i den svenska ekonomin ökade med i genomsnitt 2,2 procent per år 1951–2022. Tillväxten i produktiviteten har varit starkast inom varuproducerande branscher där den varit i genomsnitt 3,4 procent per år. Utvecklingen var betydligt starkare under den första halvan av perioden. Från 1951 till 1980 ökade produktiviteten med i genomsnitt 3,1 procent per år. 1980-talet präglades av en låg produktivitetstillväxt, men i vågorna av digitaliseringen tog tillväxten i produktiviteten fart igen och 1990–2010 ökade den med i genomsnitt 2,1 procent årligen. Den sista perioden har den fallit tillbaka igen och ökningen låg på modesta 1,1 procent årligen från 2011.

Förädlingsvärdepriserna skiljer sig från konsumentpriserna

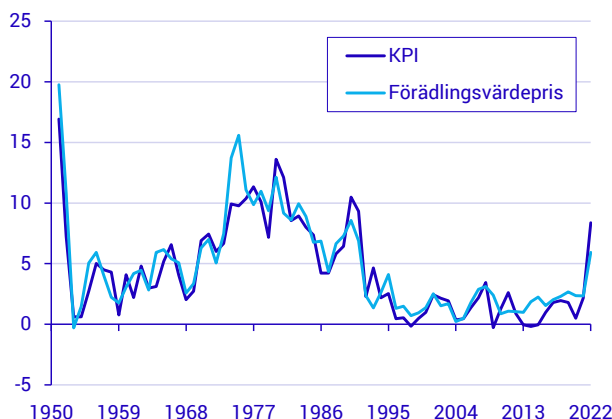
Den faktiska bärkraften påverkas även av förädlingsvärdepriserna. Förädlingsvärdeprisets utveckling speglar i vilken takt priserna på mervärdet förändras, det vill säga produktionen justerat för insatsförbrukningen. Utvecklingen av förädlingsvärdepriset avviker vanligen något från konsumentpriserna.

Förädlingsvärdepriserna har i genomsnitt stigit med 4,7 procent 1951–2022. Motsvarande uppgift för konsumentpriserna är 4,3 procent. Det var framförallt fram till 1990 som prisökningstakten var hög men den var även hög 2022. Under perioden 1951 till 1990 steg förädlingsvärdepriserna i genomsnitt med 6,9 procent, men i samband med att

Riksbanken fick ett inflationsmål på 2 procent i början av 1990-talet har prisökningstakten växlat ned. Mellan 1990 och 2022 har priserna i genomsnitt ökat med 2,1 procent per år.

Efter många år med låg inflation steg priserna kraftigt 2022

Konsumentpriser (KPI) och förädlingsvärdepriser, hela ekonomin. Årlig förändring i procent

Källa: Nationalräkenskaper och Konsumentprisindex (SCB) samt Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

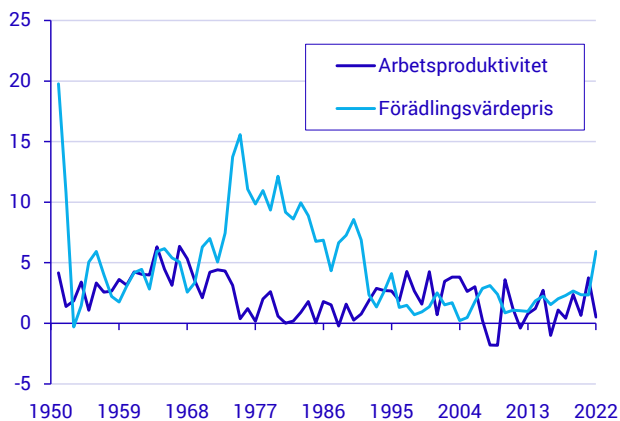
Det finns flera skäl till att förädlingsvärdepriserna utvecklats annorlunda än konsumentpriserna. Ett skäl är att sammansättningen av det som produceras skiljer sig åt från sammansättningen av det som konsumeras. Ett annat skäl är att förädlingsvärdepriset mäter priset på allt som produceras, vilket omfattar varor och tjänster som används till både konsumtion, investeringar, insatsvaror och exportnetto.

De nominella lönerna har ökat i samma takt som bärkraften

Bärkraften för hela ekonomin har saktat in under senare år. Under perioden 1951 till 1990 ökade bärkraften med i genomsnitt 9,5 procent per år. Från 1990 till 2022 har bärkraften ökat med i genomsnitt 3,9 procent årligen. Det har också varit en tydlig förskjutning i de ingående komponenternas bidrag till bärkraftens utveckling. Mellan 1951 och 1990 kom det största bidraget från förädlingsvärdepriserna med ett marginellt undantag för 1960-talet. Från 1990 och framåt delas bidraget mellan produktivitetens utvecklingen och förädlingsvärdepriserna.

Prisökningar har gett större löneökningutrymme än produktivetsökningar

Bärkraften uppdelat på arbetsproduktivitet respektive förädlingsvärdepriser. Genomsnittlig årlig utveckling i procent

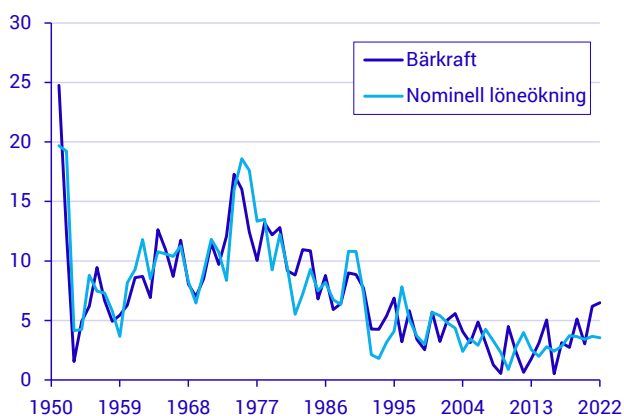

Källa: Nationalräkenskaper (SCB) och Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

Bärkraften har ökat med 7,0 procent i genomsnitt per år under hela den studerade perioden 1951–2022 vilket är precis lika mycket som de nominella lönerna har ökat med. Det går därmed att säga att under denna period har förädlingsvärdet fördelats lika mellan arbetstagarna och kapitalägarna.

Löner och bärkraft följs åt på lång sikt

Bärkraft och nominella löner, hela ekonomin. Genomsnittlig årlig utveckling i procent

Källa: Nationalräkenskaper (SCB) och Historiska nationalräkenskaper för åren 1950–1980 (historia.se)

Det har dock sett olika ut under olika tidsperioder. Under åren 1951–1980 steg de nominella löneökningarna mer än bärkraften och ökade då i genomsnitt med mer än 0,5 procent per år. Det sammanföll med en stark period för de fackliga organisationerna. På så vis steg också löneandelen i ekonomin under denna period. Från 1980 till 2022 har bärkraften däremot stigit med i genomsnitt 0,3 procentenheter mer än de nominella löneökningarna. Det påverkar löneandelen negativt under denna period.

Fakta om beräkningarna

Material från nationalräkenskaperna (NR) har använts för tidsperioden 1980–2022 (för vissa delar 1993–2022) enligt nationalräkenskapsstandarden ENS 2010. Dessa data från NR har länkats på de långa tidsserier som finns för de svenska nationalräkenskaperna för åren 1950–1980¹. De historiska nationalräkenskaperna är ett resultat av forskning kring tillväxt och struktumvandling som bedrivits vid ekonomisk-historiska institutionen i Lund och finansierats av bland annat Riksbankens Jubileumsfond.²

För egenföretagare har en lönesumma skapats som motsvarar medelvärdet av lönesumman per anställd multiplicerat med antalet egenföretagare.

Ersättning till löntagarna är i denna studie i nationalräkenskapstermer definierat som egentlig lön, arbetsgivares sociala avgifter och löneskatter. Vinsterna beräknas residualt som förädlingsvärdet subtraherat med ersättning till löntagarna.

Läs mer

[Löner och bärkraft](#)

[Lönerna har utvecklats sig i samma takt som bärkraften](#)

[Företagens vinster ökar på lönernas bekostnad](#)

Kontaktperson: Daniel Lennartsson 010-479 64 29

¹ Historiska nationalräkenskaper från 1800–2000, Rodney Edvinsson, historia.se. I vissa fall är länkning gjord på SCB-data från 1993.

² Att skapa historiska tidsserier är inte trivialt och det är större osäkerhet i data ju längre bakåt i tiden man går.

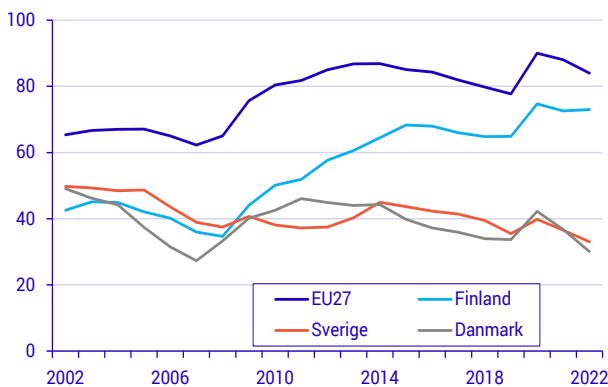

Internationell utblick

Den finländska statsskulden betydligt högre än den svenska
Sedan 1990-talets höga skuldnivå har Sveriges Maastrichtskuld som andel av BNP minskat betydligt. Den danska skulden har gjort samma resa medan den finska istället har vuxit.

I Finland låg år 2000 den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, även kallat Maastrichtskulden, på 45 procent av BNP. Det var flera procentenheter lägre än den danska och svenska som båda låg på drygt 50 procent. Men medan Sverige och Danmark har sett över sina finanser har Finland haft svårare att strama åt och skulden har vuxit från finanskrisen 2008 och framåt.

Finlands Maastrichtskuld som andel av BNP har ökat
Maastrichtskuld som andel av BNP, procent

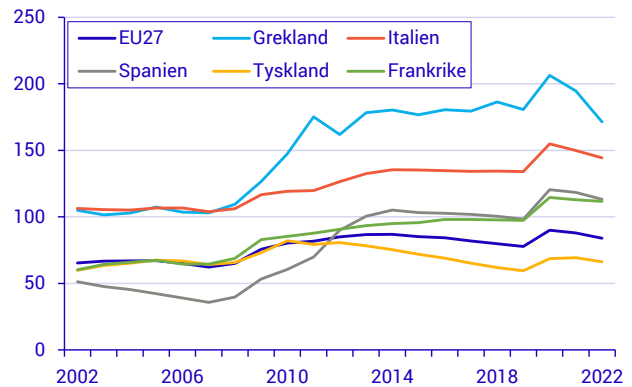
Källa: Eurostat

En förklaring till Finlands växande statsskuld är den tidiga pensioneringen. Efter pensionsreformen 2017 stannade skuldökningstakten tillfälligt av men ökade åter under coronapandemin 2020. Fortfarande var det år 2020 endast runt 30 procent av alla 61-åriga individer i Finland som arbetade. Sverige har istället haft ett högt arbetskraftsdeltagande i de högre åldrarna. År 2020 arbetade 69 procent i åldersgruppen 60–64 år och 78 procent av 61-åringarna. Det bidrog till att hålla nere pensionsutbetalningar och hålla statsfinanserna i balans. OECD-genomsnittet låg samtidigt på 51 procent för åldersgruppen 60–64 år.

Skillnader i återhämtning mellan länder

Grekland och Spanien hade det riktigt tufft efter finanskrisen 2008. Spaniens skuld som andel av BNP mer än fördubblades på fyra år. Grekland hade redan EU:s högsta skuldkvot, men tog ändå stora steg uppåt. Från 103 procent 2007 till 175 procent 2011. Men efter ett tufft 2020 har den grekiska ekonomin tagit fart. 2022 var skulden som andel av BNP den lägsta på 10 år, då BNP visade en stark tillväxt.

Greklands skuldkvot fortsatt högst i EU men på väg ner
Maastrichtskuld som andel av BNP, procent

Källa: Eurostat

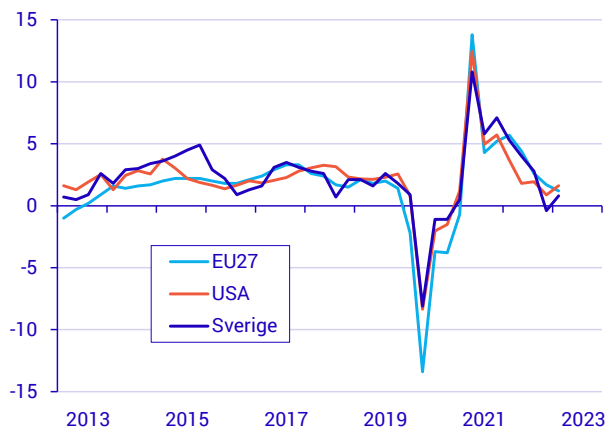
Tyskland har haft en större skuldminskning medan Frankrike haft en större skulduppbyggnad än EU-genomsnittet från 2010. Efter uppgången 2020 har i stort sett alla EU-länder minskat sina skulder som andel av BNP under 2022. Strax över hälften, 14 av 27 länder, klarade därmed EU:s skuldkrav med en Maastrichtskuld på maximalt 60 procent av BNP år 2022.

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand 010-479 43 33

Indikatorer för Sverige, EU och USA

Starkare första kvartal i Sverige och USA

BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år

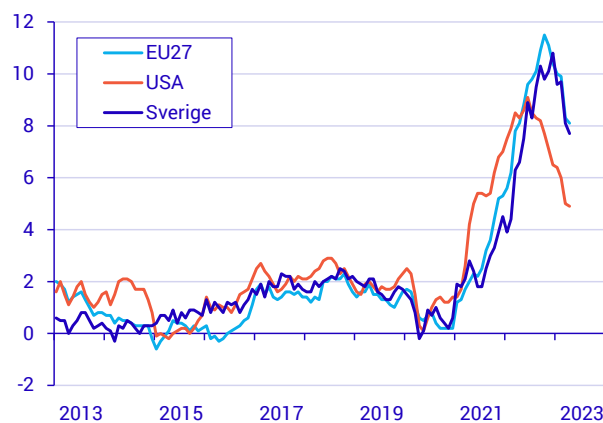

Källa: Eurostat, OECD och SCB

- Både USA och Sverige visade en BNP-uppgång första kvartalet 2023 efter en svag avslutning på 2022.
- EU27 visar tillväxt, även om ekonomin fortsatt mattades av.

Avstannande inflationsfall i USA och EU

HIKP för Sverige och EU27, KPI för USA, årsförändring i procent

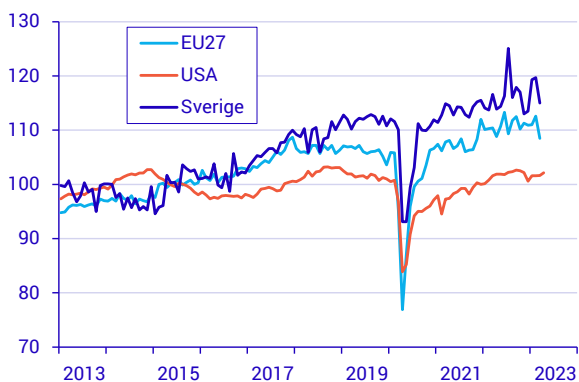

Källa: Eurostat och U.S. Bureau of Labour Statistics

- Inflationen fortsätter ner från historiskt höga nivåer. I USA och EU27 stannade nedgången av i april. Inflationen minskade med 0,1 respektive 0,2 procentenheter.
- Inflationen i Sverige minskade från 8,1 procent i mars till 7,7 procent i april, enligt HIKP.

Industriproduktionen faller i Sverige och EU

Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat

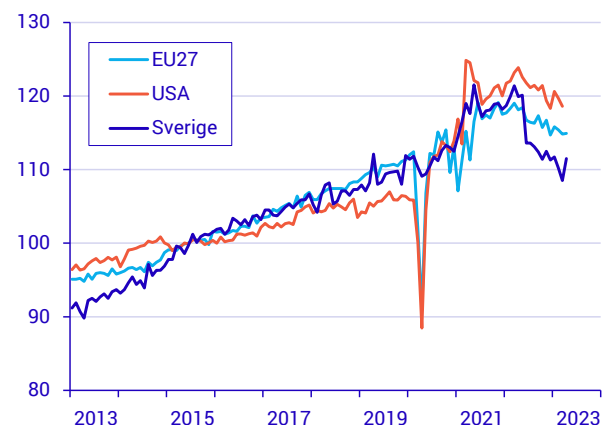

Källa: OECD

- Industriproduktionen i Sverige föll i mars tillbaka till nivåer från slutet av 2022 efter en stark produktion i januari och februari.
- EU uppvisar samma mönster som Sverige med en nedgång i mars, men utvecklingen har varit svagare än den svenska sedan 2017.
- Det har varit mindre svängningar i den amerikanska produktionen de senaste åren och i mars var det en liten uppgång.

Uppsving för svensk detaljhandel

Detaljhandelns försäljning, index 2015=100, säsongrensat

Källa: OECD

- Försäljningen inom den svenska detaljhandeln fick ett uppsving i april efter ett svagt mars.
- Fallande försäljning inom detaljhandeln i USA och EU27.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Omslag - Anisur Rahman, Unsplash

Sidan 4 - Dilok Klaisataporn, iStock

Sidan 9 - Connel_Design, iStock

Sidan 14 - Comfreak, Pixabay

ISSN: 1653-3828 (Online)

URN:NBN:SE:SCB-2023-A28TI2306_pdf

Ansvarig utgivare: Petra Nilsson

Redaktion: Johannes Holmberg (redaktör)

Caroline Ahlstrand

Monica Andersson

Jenny Lunneborg

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se

Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se